

PAVE FRANS

Tale til domstolen Den romerske rota ved åpningen av rettsåret [2025]*

Kjære auditørprelater!

Åpningen av rettsåret ved domstolen Den romerske rota gir meg mulighet til på nytt å uttrykke min verdsettelse av og min takknemlighet for deres arbeid. Jeg hilser hjertelig monsignore dekanen og alle dere som utfører deres tjeneste ved denne domstol.

I år er det tiårsjubileum for de to Motu Proprio-ene *Mitis Iudex Dominus Iesus* og *Mitis et Misericors Iesus* der jeg reformerte prosessen for nullitetserklæring av ekteskap. Det forekommer meg passende å benytte dette tradisjonelle treffpunkt med dere til å minne om ånden som gjennomsyret denne reform, og som dere har anvendt med kompetanse og flid til gunst for alle de troende.

Behovet for å endre bestemmelsene knyttet til nullitetsprosessen var gjort klart av synodefedrene samlet til den ekstraordinære forsamlingen i 2014, der de formulerte en fordring om å gjøre prosessene mer tilgjengelige og smidigere.¹ Synodefedrene uttrykte på den måte at det hastet å komme i mål med den pastorale omlegging av strukturene, noe det alt var gitt utsikt til i den apostoliske formaningen *Evangelii gaudium*.²

Det passet særdeles godt at denne omlegging skulle få berøre selve justisforvaltningen, slik at den kunne bli det beste svar til dem som henvender seg til Kirken for å få kastet lys over egen ekteskapelige situasjon.³

Jeg ønsket at diøcesanbiskopen skulle stå i sentrum ved reformen. Faktisk hviler ansvaret for å ivareta justisforvaltningen i bispedømmet på ham, det være seg som garantist for domstolenes nærhet og for tilsynet med dem, og det være seg som dommer som *personaliter* [personlig; i egen person] skal fatte avgjørelser

*Italiensk originaltekst:

<https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2025/january/documents/20250131-inaugurazione-rota-romana.html>

(Åpning av det 96. rettsår [2025] ved domstolen Den romerske rota – Hans Hellighet pave Frans' tale [*Inaugurazione del 96° anno giudiziario del Tribunale della Rota Romana – Discorso del Santo Padre Francesco*] — Holdt fredag 31. januar 2025 i Sala Clementina – Norsk oversettelse: Mgr. dr. iur.can. Torbjørn Olsen.

¹ Jf. *Synoderapport 2014*, 48.

² Jf. nr. 27.

³ Jf. *tale til domstolen Den romerske rota*, 23. januar 2015.

i saker der ugyldigheten er åpenbar, dvs. ved *processus brevior* [den kortere prosess] som er uttrykk for omsorgen for *salus animarum* [sjelenes frelse].

Derfor oppfordret jeg til inkludering av domstolens aktivitet i bispedømmets pastorale virksomhet, ved å pålegge biskopene å forsikre seg om at de troende er seg bevisst eksistensen av prosessen som et mulig hjelpemiddel i den nødssituasjon som de befinner seg i. Det er noen ganger trist å få vite at de troende er ukjent med eksistensen av denne vei. Videre er det viktig «at prosessens gratisitet blir trygget og at Kirken [...] demonstrerer Kristi gratis kjærlighet ved hvilken vi alle er blitt frelst».⁴

Biskopens omsorg kommer særlig til uttrykk ved at han ved lov er sikret muligheten til opprettelse av domstol i eget bispedømme, utstyrt med velkvalifiserte folk – klerikere og lekfolk – som er egnet til denne funksjon; og til å forsikre seg om at de gjør sitt arbeid med rettferdighet og aktsomhet. Investeringen i kvalifisering av disse medarbeidere – den vitenskapelig, menneskelig og åndelig kvalifisering – kommer alltid de troende til gode, som har rett til en seriøs overveielse av deres påstander, også når de vil måtte få et negativt resultat.

Reformen ble ledet – og det skal lede dens anvendelse! – av bekymringen for sjelenes frelse.⁵ Vi blir utfordret av smerten og håpet til mange troende som søker klarhet med henblikk på sannheten om deres personlige situasjon og – som konsekvens – med henblikk på muligheten til full deltagelse i det sakramentale liv. For mange som har «fått erfaring med et ulykkelig ekteskap, representerer avklaringen om ekteskapets gyldighet eller ikke en viktig mulighet; og disse menneskene må få hjelp til å gå denne vei så enkelt som mulig».⁶

Bestemmelsene som fastsetter prosedyrene, skal garantere noen grunnleggende rettigheter og prinsipper, nemlig retten til forsvar og formodningen om ekteskapets gyldighet. Formålet med prosessen er hverken «til ingen nytte å komplisere livet for de troende eller enda mindre å fyre opp under det som er konfliktfylt, men alene å gjøre en tjeneste for sannheten».⁷

Det som faller meg i hu, er det som den hellige Paul VI sa, etter å ha fullført reformen som skjedde ved *Motu Proprio Causas matrimoniales*. Han iakttok «hvordan [man] i forenklingene [...] introdusert i behandlingen av ekteskapsaker hadde ønsket å gjøre denne øvelse smidigere, og følgelig mer pastoral, uten at det måtte gå ut over kriteriene om sannhet og rettferdighet, som med all respekt en

⁴ Preambel, VI.

⁵ Jf. *Mitis Iudex*, Preambel.

⁶ Tale til deltakerne på kurs holdt av Den romerske rota, 12. mars 2016.

⁷ Benedikt XVI, tale til Den romerske rota, 28. januar 2006.

prosess må overholde, i tillit til at hyrdenes ansvar og visdom blir religiøst og mer direkte involvert».⁸

Også den nylige reform har som mål ikke at «ekteskapenes nullitet skal fremmes, men prosessens hurtighet – ikke mindre enn en simpel rett –, for at ikke de troende på grunn av rettsbehandlingens langsomme avgjørelse lang tid skal bli holdt nede i tvilens mørke mens de venter på en erklæring om egen status».⁹ Faktisk for å unngå på grunn av altfor komplekse prosedyrer at ordtaket «*summum ius summa iniuria*» [største rett er største urett]¹⁰ ble bekreftet, opphevet jeg behovet for to konforme dommer og jeg skyndte på for å avgjøre sakene raskere der nulliteten er åpenbar, med sikte på det beste for de troende og ønske om å gi dem fred i samvittigheten. Det er klart – og jeg vil gjenta det fra denne stol – at reformen sterkt utfordrer deres klokskap ved anvendelsen av bestemmelsene. Og dette «krever to store dyder: klokskap og rettferdighet, som må være preget av nestekjærligheten. Det er en intim sammenheng mellom klokskap og rettferdighet, siden utøvelsen av *prudentia iuris* [juridisk klokskap, rettsklokskap, nedfelt i den samlede «rettsforståelse» eller *iurisprudentia*] tar sikte på å vite hva som er riktig i det konkrete tilfelle».¹¹

Hver aktør i prosessen må nærme seg den ekteskapelige og familiemessige virkeligheten med respekt, fordi familien er en levende refleks av det kjærlighetsfellesskap som den Treenige Gud er.¹² Dessuten har ektefeller som er forent i ekteskapet, mottatt uoppløselighetens gave som ikke er et mål å nå ved deres egen kraftanstrengelse, og heller ikke en begrensning av deres frihet, men et løfte fra Gud, hvis trofasthet gjør det tilsvarende mulig i den menneskelige væren. Deres arbeid med å skjelne mht. eksistensen eller ikke av et gyldig ekteskap er en tjeneste for *salus animarum*, for så vidt som den lar de troende erkjenne og akseptere sannheten om egen personlig situasjon. Faktisk er «enhver riktig avgjørelse om ekteskapets gyldighet eller ugyldighet et bidrag til uoppløselighetskulturen så vel i Kirken som i verden».¹³

Kjære brødre, Kirken betror dere et gjøremål med stort ansvar, men enda mer med stor skjønnet: å hjelpe med å rense og gjenopprette mellommenneskelige relasjoner. Jubileumskonteksten vi befinner oss i, fyller deres arbeid med håp, med det håp som ikke skuffer.¹⁴ Jeg nedkaller over dere alle, pilegrimer *in spem* [håpets pilegrimer], nåden til en gledelig omvendelse og lyset for å følge de

⁸ Tale til Den romerske rota, 30. januar 1975.

⁹ *Mitis Iudex*, Preamblel.

¹⁰ Cicero, *De Officiis* I,10,33; norsk oversettelse: Cicero, *Om pliktene [de officiis]*, De norske bokklubber 2004, s. 18 (1, 33).

¹¹ Tale til Den romerske Rota, 25. januar 2024.

¹² Jf. *Amoris laetitia*, 11.

¹³ Den hellige Johannes Paul II, tale til Den romerske rota, 29. januar 2002

¹⁴ Jf. *Rom* 5,5.

troende mot Kristus, han som er den milde og barmhjertige dommer. Jeg velsigner dere av hjertet, og jeg ber dere, være så snill å be for meg. Takk!